

A MAGYAR ÉS A NÉMET NYELVŰ ANYAKÖNYVI KIVONATOK HITELES FORDÍTÁSÁNAK KÉRDÉSEI

DIHEN JUDIT

OFFI Zrt.

E-mail: dihen.judit@offi.hu

Issues relating to the Certified Translation of Hungarian- and German-language Civil Register Certificates. The aim of the study is to review, categorise and compare the terminology of Hungarian- and German-language civil register certificates in order to assist translators in the acquisition and informed use of the terminology specified in relevant legislation. Although the (certified) translation of civil register certificates will play a less significant role among states belonging to the European Economic Area (including Switzerland), it is worth examining their special terminology as personal data occur in every document and the accurate transposition of the names into another language is of crucial importance in the field of certified translation.

Keywords: civil status registers, civil register certificates, terminology defined by legislation, Regulation (EU) 2016/1191

1. Bevezetés

Az okiratfordításban járatlan, de egyébként nagy tapasztalatú fordítók is meglepődnek azon, hogy mennyi ismeretet kell elsajátítaniuk, és fordítói szókincsükből mennyi kifejezést kell törölniük ahhoz, hogy adekvát módon le tudjanak fordítani egy anyakönyvi kivonatot, amelyről azt gondolták, hogy egy kezdő fordító is könnyen megbirkózik vele. Az anyakönyvi kivonatok formája, adattartalma országonként, történelmi időszakonként, német nyelvterületen pedig a felhasználási cél és hely (bel- vagy külföld) függvényében is változik. A kezdő okiratfordító számára szinte áttekinthetetlen formagazdagság számos terminológiai kihívást is tartalmaz. Tanulmányom célja a magyar és német nyelvű anyakönyvi kivonatok áttekintése, rendszerezése és terminológiai összehasonlítása, amivel segítséget kívánok nyújtani a kezdő okiratfordítóknak abban, hogy eligazodjanak az anyakönyvi kivonatok dzsungelében.

2. A magyar, német, osztrák és svájci anyakönyvi nyilvántartások és anyakönyvi kivonatok áttekintése

2.1. Magyarország

2.1.1. Az elektronikus anyakönyv az anyakönyvi bejegyzéseket elektronikus formában tartalmazó központi nyilvántartás. 2014. július 1-jétől felmenő rendszerben megszűnt a papíralapú anyakönyvezés (bejegyzés a születési, házassági, halotti anyakönyvbe, a be-

jegyzett élettársi kapcsolatok anyakönyvébe), vagyis az ez után születetteket kizárólag elektronikusan anyakönyvezik. Az új rendszerben **az adatok nyilvántartása** nem anyakönyvi események alapján, hanem **személyhez kötöten** történik. Minden személyes adatot elég tehát egyszer bevinni, a további anyakönyvi eseményeknél az már rendelkezésre fog állni. Az egy adott személyhez kapcsolódó összes anyakönyvi esemény egy helyen megtalálható. Az elektronikus anyakönyvi nyilvántartási rendszer öt részből áll: az elektronikus anyakönyvből, az apai nyilatkozatok nyilvántartásából, az okirat-nyilvántartásból, a jogosultsági nyilvántartásból és a papíralapú anyakönyvek nyilvántartásából.

2.1.2. Az anyakönyvi kivonatok fajtái: születési, házassági, halotti anyakönyvi kivonat, anyakönyvi kivonat bejegyzett élettársi kapcsolatról. Ezek a kivonatok többnyelvű formanyomtatványon készülnek, függetlenül attól, hogy bel- vagy külföldön kívánják-e felhasználni őket.

2.2. Ausztria

2.2.1. Ausztriában 2014. november 1-jétől szűnt meg a papíralapú anyakönyvezés. A születési, házassági és halotti anyakönyvet, valamint a bejegyzett élettársi kapcsolatok anyakönyvét (*Geburtenbuch, Sterbebuch, Ehebuch, Partnerschaftsbuch*) felváltotta az anyakönyvi bejegyzéseket elektronikusan tartalmazó központi nyilvántartás (*zentrales Personenstandsregister, ZPR*).

2.2.2. Az anyakönyvi kivonatok fajtái:

2.2.2.1. Születési anyakönyvi kivonat: *Geburtsurkunde* (adattartalma: a gyermek neve, neme, születési ideje, születési helye, a szülők neve), *Registerauszug Geburt*, korábban *Abschrift aus dem Geburtenbuch* (a születési anyakönyvi bejegyzés összes adatát, azaz a gyermek születésére vonatkozó összes bejegyzést, az összes olyan megjegyzést, amellyel kijavították az eredeti bejegyzést, és a különböző végrehajtott bejegyzések között kapcsolatot teremtő összes meglévő információt tartalmazza), *Auszug aus dem Geburtseintrag Nr. ...*, nemzetközi anyakönyvi kivonat (adattartalma: születési idő és hely, a gyermek családi és utóneve, neme, a szülők családi és utóneve, egyéb adatok a bejegyzésből).

2.2.2.2. Házassági anyakönyvi kivonat: *Heiratsurkunde* (adattartalma: a házastársak családi neve a házasságkötés után, felsőoktatási fokozatai/szakmai címei, utóneve, egyéb nevei, családi neve a házasságkötés előtt, születési ideje és helye, a házasságkötés ideje és helye, opcionálisan a házastársak vallása), *Registerauszug Ehe*, korábban *Abschrift aus dem Ehebuch* (adattartalma: a házassági anyakönyvi bejegyzés összes adatát tartalmazza), *Auszug aus dem Heiratseintrag Nr. ...*, nemzetközi anyakönyvi kivonat (adattartalma: a házasságkötés ideje és helye, a férj és a feleség családi neve a házasságkötés előtt, utóneve, születési ideje és helye, családi neve a házasságkötés után, egyéb adatok a bejegyzésből).

2.2.2.3. Anyakönyvi kivonat bejegyzett élettársi kapcsolatról: *Partnerschaftsurkunde* (adattartalma: a bejegyzett élettársak neve, neme, születési ideje és helye, a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének ideje és helye, a bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnése vagy semmissé nyilvánítása).

2.2.2.4. Halotti anyakönyvi kivonat: *Sterbeurkunde* (adattartalma: az elhalt családi és utóneve, felsőoktatási fokozatai, neme, utolsó lakóhelye, születési ideje és helye, születésének bejegyzése, halálesetének ideje és helye, utolsó házassága, ill. bejegyzett élettársi kapcsolata, a túlélő házastárs, illetve bejegyzett élettárs adatai, opcionálisan az elhalt vallása), *Registerauszug Tod*, korábban *Abschrift aus dem Sterbebuch* (adattartalma: a halotti anyakönyvi bejegyzés összes adatát tartalmazza), *Auszug aus dem Sterbeeintrag Nr. ...*, nemzetközi anyakönyvi kivonat (adattartalma: a haláleset ideje és helye, az elhalt családi és utóneve, neme, születési ideje és helye, az utolsó házastárs családi és utóneve, az apa és az anya családi és utóneve).

2.3. Németország

2.3.1. Németországban 2009. január 1-jén vezették be az elektronikus anyakönyvezést, és szűntek meg a papíralapú anyakönyvek (*Geburtenbuch, Sterbebuch, Ehebuch, Lebenspartnerschaftsregister*).

2.3.2. Az anyakönyvi kivonatok fajtái:

2.3.2.1. Születési anyakönyvi kivonat: *Geburtsurkunde* (adattartalma: a gyermek neve, neme, születési ideje, születési helye, a szülők neve), *beglaubigte Abschrift aus dem Geburtenregister* (adattartalma: a *Geburtsurkunde* adatain felül a személyi állapot esetleges változásait – házasságkötés, örökbefogadás, névváltoztatás stb. – is tartalmazza), *Auszug aus dem Geburtseintrag Nr. G ...*, nemzetközi anyakönyvi kivonat (adattartalma: születési idő és hely, a gyermek családi és utóneve, neme, a szülők családi és utóneve, egyéb adatok a bejegyzésből).

2.3.2.2. Házassági anyakönyvi kivonat: *Eheurkunde* (adattartalma: a házasságkötés ideje és helye, a férj és a feleség családi neve, születési családi neve, utóneve, születési ideje és helye, családi neve a házasságkötés után, születési családi neve a házasságkötés után, utóneve a házasságkötés után), *beglaubigte Abschrift aus dem Eheregister* (adattartalma: az *Eheurkunde* adatain felül a házasságkötés után bekövetkezett változásokat – haláleset, a házasság felbontása, kilépés az egyházból stb. – is tartalmazza), *Auszug aus dem Heirats-eintrag Nr. E ...*, nemzetközi anyakönyvi kivonat (adattartalma: a házasságkötés ideje és helye, a férj és a feleség családi neve a házasságkötés előtt, utóneve, születési ideje és helye, családi neve a házasságkötés után, egyéb adatok a bejegyzésből).

2.3.2.3. Anyakönyvi kivonat bejegyzett élettársi kapcsolatról: *Lebenspartnerschaftsurkunde* (adattartalma: a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének ideje és helye, a be-

jegyzett élettársak családi neve, születési családi neve, utóneve, születési ideje és helye, családi neve a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése után, születési családi neve a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése után), *beglaubigte Abschrift aus dem Lebenspartnerschaftsregister* (adattartalma: a Lebenspartnerschaftsurkunde adatain felül a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése óta bekövetkezett változásokat – a bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnése, a bejegyzett élettárs halálesete, kilépése az egyházból stb. – is tartalmazza).

2.3.2.4. Halotti anyakönyvi kivonat: *Sterbeurkunde* (adattartalma: az elhalt családi neve, születési családi neve, utóneve, halálesetének ideje és helye, utolsó lakóhelye, születési ideje és helye, vallása, családi állapota, házastársának családi neve, születési családi neve, utóneve), *beglaubigte Abschrift aus dem Sterberegister* (adattartalma: a Sterbeurkunde adatain felül az összes lehetséges változást – házasságkötés, örökbefogadás, névváltoztatás – is tartalmazza), *Auszug aus dem Sterbeeintrag Nr. S ...*, nemzetközi anyakönyvi kivonat (adattartalma: a haláleset ideje és helye, az elhalt családi és utóneve, neme, születési ideje és helye, az utolsó házastárs családi és utóneve, az apa és az anya családi és utóneve).

2.3.2.5. Családi anyakönyvi kivonat: *Beglaubigte Abschrift/Auszug aus dem Familienbuch* (adattartalma: a férj és a feleség családi neve a házasságkötés előtt, utóneve, foglalkozása, születési ideje és helye, anyakönyvi hivatal, anyakönyvi szám, a bejegyzés alapja, a házasságkötés ideje és helye, a bejegyzés alapja, a férj és a feleség apjának és anyjának a családi és utóneve, lakóhelye vagy utolsó lakóhelye, a bejegyzés alapja, a házastársak állampolgársága, halálesete, holttnak nyilvánítása, halála időpontjának a megállapítása, házasságának a felbontása, megszűnése, semmissége, házassága fenn nem állásának a megállapítása, a gyermekek neve, születési ideje és helye, további megjegyzések a házastársakról és a gyermekekről).

2.4. Svájc

2.4.1. Svájcban 2004. július 1-jén vezették be az elektronikus anyakönyvezést. Az elektronikus anyakönyv (Infostar) felváltotta a papíralapú anyakönyveket (*Familienregister, Geburtsregister, Eheregister, Partnerschaftsregister, Todesregister*).

2.4.2. Az anyakönyvi kivonatok fajtái

2.4.2.1. Születési anyakönyvi kivonat: *Geburtsurkunde* (adattartalma: a gyermek családi és utóneve, születési ideje és helye, származása), *Auszug aus dem Geburtsregister (CIEC)*, ötnyelvű nemzetközi anyakönyvi kivonat (adattartalma: a gyermek családi és utóneve, neme, születési ideje és helye, az anya és apa családi és utóneve, a gyermek illetőségi helye, állampolgársága, az anya és az apa születési ideje és helye, illetőségi helye, lakóhelye, egyéb nevei).

2.4.2.2. Házassági anyakönyvi kivonat: *Eheurkunde* (adattartalma: a házasságkötés ideje és helye, a férj és a feleség személyi adatai a házasságkötés előtt és után, a közös gyermekek nem szerepelnek benne), *Auszug aus dem Eheregister (CIEC)*, ötnyelvű nemzetközi anyakönyvi kivonat (adattartalma: a házasságkötés ideje és helye, a férj és a feleség családi neve a házasságkötés előtt és után, utóneve, születési ideje és helye, állampolgársága a házasságkötés előtt, apjának és anyjának a családi és utóneve, egyéb nevei és lakóhelye).

2.4.2.3. Anyakönyvi kivonat bejegyzett élettársi kapcsolatáról: *Partnerschaftsurkunde* (adattartalma: a bejegyzett élettársi kapcsolat bejegyzésének ideje, a bejegyzett élettársak adatai a bejegyzés előtt és után).

2.4.2.4. Halotti anyakönyvi kivonat: *Todesurkunde* (adattartalma: a haláleset ideje és helye, az elhalt neve), *Auszug aus dem Todesregister (CIEC)*, ötnyelvű nemzetközi anyakönyvi kivonat (adattartalma: a haláleset ideje és helye, az elhalt családi és utóneve, neme, születési ideje és helye, az utolsó házastárs családi és utóneve, az elhalt anyjának és apjának a családi és utóneve, az elhalt születési családi neve, egyéb nevei, illetőségi helye, állampolgársága, halálesetének pontos ideje).

2.4.2.5. Családi anyakönyvi kivonat: *Familienausweis* (adattartalma: a házasságkötés ideje és helye, a férj, a feleség és közös gyermekeik aktuális személyi adatai).

3. A magyar anyakönyvi kivonatok terminológiájának a sajátosságai

Az anyakönyvi kivonatok terminológiáját az anyakönyvi eljárásáról szóló 2010. évi I. törvény (a továbbiakban At.) és annak végrehajtási rendeletei, a 429/2017. (XII.20.) Korm. rendelet, valamint a 174/2017. (VI. 30.) Korm. rendelet határozzák meg. Az elektronikus anyakönyvezés bevezetése után az anyakönyvi kivonatok megnevezése nem változott, adattartalmuk azonban igen. Új adat az egyedi elektronikus anyakönyvi azonosító (*persönliche Identifikationsnummer im elektronischen Personenstandsregister*).

3.1. Születési anyakönyvi kivonat (*Auszug aus dem Geburtsregister*)

Az At. szerint Magyarországon az embereknek családi nevük (*Familienname*) és utónevük (*Vorname*) van. A köznyelvben előforduló vezetéknev (*Nachname, Zuname*), családnév, keresztnév használata tilos. Amióta a férfiaknak is lehetőségük van ilyen-olyan formában felvenni a feleség családi nevét, a leánykori név megnevezés helyett a születési név használatos. A születési név a születési családi névből és az utónévből áll. A német fordítóknak különösen ügyelniük kell arra, hogy a születési név helyes fordítása *Vor- und Geburtsname*. A születési utónévnek nincs német megfelelője, a *Geburtsvorname* tükörfordítás azonban érthető a német olvasó számára. A gyermek neme (*Geschlecht*) az elektronikus anyakönyvezés bevezetése óta már nem leány, illetve fiú, hanem férfi (*männlich*),

illetve nő (*weiblich*). Az At. 69/B. §-a (1) bekezdésének be) pontját 2020. május 29-i hatállyal módosította a 2020. évi XXX. törvény. A módosítás megszüntette az anyakönyvi nyilvántartásban a „nem” adatot, és helyette elrendelte a „születési nem” (*Geburts-geschlecht*) adat nyilvántartását. 2020. július 2-án lépett hatályba az anyakönyvezési feladatok ellátásának részletes szabályairól szóló 429/2017. (XII. 20.) Korm. rendelet módosított szakasza, amely szerint az elektronikus nyilvántartásban csak a „születési nem” tartható nyilván. A születési hely és idő a hiteles fordításban az általánosan használt *Geburtsort* és *Geburtsdatum*, függetlenül attól, hogy a német és az osztrák anyakönyvi kivonatokban a *Tag und Ort der Geburt* szerepel.

3.2. Házassági anyakönyvi kivonat (*Auszug aus dem Eheregister*)

A házasságkötés helye és ideje a hiteles fordításban *Ort und Datum der Eheschließung*, függetlenül attól, hogy a német és az osztrák kivonatokban a *Tag und Ort der Eheschließung* szerepel. A házassági név a házassági családi névből és az utónévből áll. A német fordítóknak különösen ügyelniük kell arra, hogy a házassági név helyes fordítása *Vor- und Ehe-name*. Persze csak akkor, ha a házassági névben szerepel az utónév is. Magyarországon páratlanul sok névviselési lehetőség közül választhatnak a házasulók. Kovács Béla és Nagy Emese házasságkötése példáján bemutatva a nőknél az alábbi hét variáció fordul elő:

Forrásnyelvi szövegben	Hiteles fordításban
NAGY Emese	Emese NAGY
KOVÁCS Emese	Emese KOVÁCS
NAGY-KOVÁCS Emese	Emese NAGY-KOVÁCS
KOVÁCS-NAGY Emese	Emese KOVÁCS-NAGY
KOVÁCSNÉ NAGY Emese	Emese KOVÁCSNÉ NAGY
KOVÁCS Béláné	KOVÁCS Béláné (Frau KOVÁCS)
KOVÁCS Béláné NAGY Emese	KOVÁCS Béláné NAGY Emese (Frau KOVÁCS geb. Emese NAGY)

1. táblázat: Házassági névviselési formák nők esetében

A férfiak csak négy variáció közül választhatnak: Kovács Béla, Nagy Béla, Kovács-Nagy Béla, Nagy-Kovács Béla.

A KOVÁCS Béláné és a KOVÁCS Béláné NAGY Emese típusú névviselésnél a „házassági név” rovat fordítása *Name nach der Eheschließung*, amivel találkozhatunk a német és az osztrák kivonatokban is.

3.3. Anyakönyvi kivonat bejegyzett élettársi kapcsolatról (*Auszug aus dem Register der eingetragenen Lebenspartnerschaften*)

A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének helye és ideje a hiteles fordításban *Ort und Datum der Begründung der eingetragenen Lebenspartnerschaft*, függetlenül attól, hogy a

német és az osztrák kivonatokban az *Ort und Tag der Begründung der Lebenspartnerschaft/Partnerschaft* szerepel.

3.4. Halotti anyakönyvi kivonat (*Auszug aus dem Sterberegister*)

A halotti anyakönyvi kivonatban az elhalálozott személy megnevezése „elhalt” (*der/die Verstorbene*).

A családi állapot (*Familienstand*) lehetséges változatai:

- nőtlen, hajadon (*ledig*)
- nős, férjes, bejegyzett élettárs (*verheiratet, eingetragener Lebenspartner*).

Ügyeljünk arra, hogy a fordításban ne használjuk a köznyelvi „férjezett” kifejezést. A bejegyzett élettársi kapcsolatról (*eingetragene Lebenspartnerschaft (D), eingetragene Partnerschaft (A, CH)*) tudnunk kell, hogy azonos nemű partnerek között jön létre. Ne tévesszük össze az élettársi kapcsolattal (*eheähnliche Gemeinschaft (D), nichteheliche Lebensgemeinschaft (A)*), amely különböző vagy azonos nemű partnerek között állhat fenn. Akkor beszélünk élettársi kapcsolatról, ha a partnerek nem kötöttek házasságot vagy nem létesítettek bejegyzett élettársi kapcsolatot, de egyébként életközösségben élnek. Az élettársi kapcsolat bejegyezhető a közjegyzők által vezetett élettársi nyilatkozatok nyilvántartásába.

- özvegy, özvegy bejegyzett élettárs (*verwitwet, durch Tod aufgelöste Lebenspartnerschaft/Partnerschaft*)
- elvált, elvált bejegyzett élettárs (*geschieden, aufgehobene Lebenspartnerschaft/Partnerschaft*)
- házassága megszűnt, bejegyzett élettársi kapcsolata megszűnt (holtnak nyilvánítás vagy halál tényének bírósági megállapítása folytán) (*Ehe aufgehoben, durch Todeserklärung aufgehobene Lebenspartnerschaft/Partnerschaft*)

A halotti anyakönyvi kivonatban a haláleset kifejezés szerepel, amelyet – a német mintát alapul véve – *Tod*nak fordítunk. A „Házastársának vagy bejegyzett élettársának születési családi és utóneve” rovat fordításánál figyelembe kell venni az elhalt nemét. Férfi esetén *Vor- und Geburtsname der Ehegattin oder des eingetragenen Lebenspartners*, nő esetén *Vor- und Geburtsname des Ehegatten oder der eingetragenen Lebenspartnerin* az adekvát fordítás.

4. A német nyelvű országokban kiadott anyakönyvi kivonatok terminológiájának az összehasonítása

H	D	A	CH
Születési anyakönyvi kivonat	Geburtsurkunde, beglaubigte Abschrift aus dem Geburtenregister, Auszug aus dem Geburtseintrag Nr. G ...	Geburtsurkunde, Registerauszug Geburt, Auszug aus dem Geburtseintrag Nr. ...	Geburtsurkunde, Auszug aus dem Geburtsregister (CIEC)
Házassági anyakönyvi kivonat	Eheurkunde, beglaubigte Abschrift aus dem Eheregister, Auszug aus dem Heiratseintrag Nr. E ...	Heiratsurkunde, Registerauszug Ehe, Auszug aus dem Heiratseintrag Nr. ...	Eheurkunde, Auszug aus dem Eheregister (CIEC)
Anyakönyvi kivonat bejegyzett élet társi kapcsolatról	Lebenspartnerschaftsurkunde, beglaubigte Abschrift aus dem Lebenspartnerschaftsregister	Partnerschaftsurkunde	Partnerschaftsurkunde
Halotti anyakönyvi kivonat	Sterbeurkunde, beglaubigte Abschrift aus dem Sterberegister, Auszug aus dem Sterbeeintrag Nr. S ...	Sterbeurkunde, Registerauszug Tod, Auszug aus dem Sterbeeintrag Nr. ...	Todesurkunde, Auszug aus dem Todesregister (CIEC)
–	Beglaubigte Abschrift/ Auszug aus dem Familienbuch	–	Familienausweis
Születési családi név	Geburtsname	Geschlechtsname	Ledigname
Születési hely	Ort der Geburt	Ort der Geburt	Geburtsort
Születési idő	Tag der Geburt	Tag/Zeitpunkt der Geburt	Geburtsdatum
A házasságkötés helye	Ort der Eheschließung	Ort der Eheschließung	Eheschliessungsort, Ort der Trauung
A házasságkötés ideje	Tag der Eheschließung	Tag der Eheschließung	Eheschliessungsdatum, Datum der Trauung
Házassági családi név	Name nach der Eheschließung	Familienname nach der Eheschließung	Name nach der Eheschliessung
Az elhalt	–	–	verstorbene Person
A haláleset helye	Ort des Todes	Ort des Todes	Todesort
A haláleset ideje	Tag des Todes	Zeitpunkt des Todes	Todesdatum/Todeszeit
Anyakönyvi hivatal	Standesamt	Standesamt	Zivilstandsamt

Anyakönyvvezető	Standesbeamter	Standesbeamter	Zivilstandsbeamter
Bejegyzett élettárs	eingetragener Lebenspartner	eingetragener Partner	eingetragener Partner
Bejegyzett élettársi kapcsolat	eingetragene Lebenspartnerschaft	eingetragene Partnerschaft	eingetragene Partnerschaft
Bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése	Begründung einer eingetragenen Lebenspartnerschaft	Begründung einer eingetragenen Partnerschaft	Begründung einer eingetragenen Partnerschaft
Állampolgárság	Staatsangehörigkeit	Staatsbürgerschaft	Staatsangehörigkeit
–	–	–	Heimatort (illetőségi hely)

2. táblázat: *Anyakönyvi kivonatok terminológiájának összehasonlítása Németország, Ausztria és Svájc tekintetében*

A német nyelvű halotti anyakönyvi kivonatokban szereplő *verheiratet* családi állapot fordítása nem lehet „házas”. Ez a kifejezés magyar okmányokban nem használható. Ez alól egy kivétel van: 2012-ben módosították a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LVI. törvény 24/B. §-ának (2) bekezdését, amelynek a szövege a következő: „24/B. § (2) A járási hivatal – az érintett személy kifejezetten eltérő kérelme hiányában – a nyilvántartás alapján kiadott hatósági bizonyítványban a családi állapotról vonatkozó adatot a »házas vagy bejegyzett élettárs«, »elvált vagy elvált bejegyzett élettárs« vagy »özvegy vagy özvegy bejegyzett élettárs« megjelöléssel tünteti fel.” A családi állapotot igazoló hatósági bizonyítványban tehát adott esetben „házas” szerepel, ami ellentétes az anyakönyvi jogszabályokkal.

5. Mit kell a mentoráltaknak elsajátítaniuk az anyakönyvi kivonatok hiteles fordítása tekintetében?

A mentoráltaknak elsősorban el kell sajátítaniuk az At. szerinti, az anyakönyvi eljárásokban használt terminológiát. Meg kell érteniük ennek a tudásnak a fontosságát, hiszen személyi adatok valamennyi okiratban előfordulnak, és megnevezésük pontos átültetése egy másik nyelvre alapvető fontosságú a hiteles fordításban, amelyben nem engedhetők meg olyan köznyelvi kifejezések, mint például vezetéknév, keresztnév, házas, férjzett stb. A mentoráltaknak meg kell tanulniuk továbbá, hogy az „anyja neve” (mai kifejezéssel „anyja születési neve”) csak Magyarországon személyazonosító adat. Számunkra természetes, hogy a megfelelő kérdésre anyánk születési nevét adjuk meg. Ha külfölditől kérdezzük meg anyja nevét, akkor az anyja aktuális nevét fogja bemondani. Tehát nem elég azt fordítani, hogy *Name der Mutter*, mert az az anyja aktuális nevére vonatkozik, nem pedig a születési nevére. A kifejezés helyes és a német olvasó számára egyértelmű fordítása *Vor- und Geburtsname der Mutter*.

A mentoráltak tudnia kell továbbá, hogy az elektronikus anyakönyvezés bevezetése előtt a gyermek nemeként fiú, illetve leány volt feltüntetve a születési anyakönyvi kivonatban, azt követően pedig férfi, illetve nő szerepel a megfelelő rovatban. A magyar anyakönyvi kivonatok hiteles fordításánál a kiállító hatóság megnevezése okozhat nehézséget a mentoráltak számára. A polgármesteri hivatal még nem okoz gondot, de ha az önkormányzat szó is kapcsolódik hozzá, ismét tisztában kell lennie egy problémával. A magyarországi német nemzetiség kezdte el használni az önkormányzatra a *Selbstverwaltung* szót, de az a németben nem intézményt jelent, hanem *unabhängige, eigenverantwortliche Verwaltung von etwas*-t. A megfelelő német kifejezés *Stadtverwaltung, Gemeindeverwaltung, Magistrat*. Mivel az alaptörvény hivatalos német nyelvű fordításában is *örtliche Selbstverwaltung*-nak nevezik a helyi önkormányzatot, jobb meggyőződésünk ellenére a hiteles fordításban is kénytelenek vagyunk ezt a kifejezést használni.

A német anyakönyvi kivonatok fordításánál is érhet bennünket meglepetés. Nem árt, ha rendelkezünk némi földrajzi tájékozottsággal, mert a német hatóságok az elcsatolt területeken fekvő erdélyi és szerbiai települések német nevét tüntetik fel a „születési hely” rovatban. Ha például Klausenburg vagy Niklasmarkt szerepel születési helyként, tudnunk kell, hogy Kolozsvárról és Gyergyószentmiklósról van szó. A hiteles fordításban a román megnevezés (Cluj-Napoca, illetve Gheorgheni) fog szerepelni, majd egy különleges névhasználati záradékban tüntetjük fel a helységnév magyar megfelelőjét. A határon túli magyar helységnévszótár ilyenkor jó szolgálatot tesz.

6. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/1191 rendeletének a kihatása az anyakönyvi kivonatok hiteles fordítására

A 2016. július 6-án elfogadott, és az összes tagállamban 2019. február 16-tól alkalmazandó, a közokiratokról szóló rendelet (az (EU) 2016/1191 rendelet) leegyszerűsíti az egyes közokiratok forgalmát. Az állampolgárságtól eltérő uniós országban élő polgároknak gyakran kell közokiratokat bemutatniuk a lakóhelyük szerinti uniós országban. Ilyen közokirat lehet például a házasságkötéshez szükséges születési anyakönyvi kivonat vagy a munkavállaláshoz kért erkölcsi bizonyítvány.

A közokiratokról szóló, 2019. február 16-tól hatályos (EU) 2016/1191 rendelet célja a bürokrácia és a költségek csökkentése a polgárok számára, amikor egy uniós tagállam által kibocsátott közokiratot egy másik uniós tagállamban kell bemutatniuk. A rendeletet megelőzően a másik uniós tagállamban közokirat bemutatására kötelezett polgároknak apostille-t kellett beszerezniük annak bizonyítására, hogy közokiratuk hiteles. A polgároktól gyakran azt is megkövetelték, hogy közokiratukról hiteles másolatot és fordítást nyújtsanak be.

Az egyik uniós tagállam hatóságai által kibocsátott közokiratokat (például születési anyakönyvi kivonatot, házassági anyakönyvi kivonatot) egy másik uniós tagállam hatóságainak hiteles okiratként kell elfogadniuk apostille nélkül. A rendelet megszünteti

a polgárok azon kötelezettségét, hogy egyidejűleg az eredeti közokiratot és annak hiteles másolatát is be kelljen nyújtaniuk. Ha egy uniós ország lehetővé teszi a közokirat hiteles másolatának bemutatását az eredeti helyett, ezen uniós ország hatóságainak el kell fogadniuk a közokiratot kibocsátó uniós országban készített hiteles másolatot is.

A rendelet megszünteti a polgárok azon kötelezettségét, hogy a közokirataikhoz fordítást nyújtsanak be. Ha a közokirat nem az azt igénylő uniós ország hivatalos nyelveinek egyikén készült, a polgárok az összes uniós nyelven rendelkezésre álló többnyelvű formanyomtatványt kérhetnek a hatóságoktól, amely a fordítási követelmény elkerülése érdekében közokiratukhoz csatolható. A fogadó hatóság csak kivételes esetben írhatja elő a közokirat fordítását, amikor a polgár a közokiratot a többnyelvű formanyomtatvány kíséretében mutatja be. Ha a fogadó uniós ország hatóságai a polgár által bemutatott közokirat hiteles fordítását írják elő, bármely uniós országban készített hiteles fordítást el kell fogadniuk.

7. Összegzés

Tanulmányomban áttekintettem a magyar, német, osztrák és svájci anyakönyvi nyilvántartásokat és az azok alapján kiállított anyakönyvi kivonatok. Részletesen foglalkoztam a magyar anyakönyvi kivonatok terminológiájával, és összehasonlítottam a német nyelvű országokban kiadott anyakönyvi kivonatok terminológiáját. Bemutattam, hogy a mentoráltaknak milyen ismereteket kell elsajátítaniuk ahhoz, hogy adekvát módon el tudják készíteni az egyes anyakönyvi kivonatok hiteles fordítását. Végül rámutattam arra, hogy a jövőben az Európai Gazdasági Térséghez tartozó államok – beleértve Svájcot is – egymás közti viszonylatában egyre kisebb szerepe lesz az anyakönyvi kivonatok (hiteles) fordításának, hiszen az anyakönyvi kivonatnak a többnyelvű formanyomtatvány kíséretében történő bemutatása esetén csak kivételes esetben írhatja elő a fogadó hatóság az anyakönyvi kivonat mint közokirat fordítását.